

Vleermuizen- & huismusseninventarisatie D'n Door

Opdrachtgever: Ordito B.V
Uitgevoerd door: Elsken Ecologie
Amsterdam, 02 oktober 2013

Colofon

Tekst en fotografie: Ing. D. van der Elsken
Elsken Ecologie
Kinderdijkstraat 86 II
1079 GP Amsterdam
daan@elskenecologie.nl

In opdracht van: C van Cuijck
Ordito B.V

Datum: 02 oktober, 2013

Plaats: Amsterdam

Copyright © 2013

Elsken Ecologie. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, in geautomatiseerde bestanden opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Elsken Ecologie. In overeenstemming met artikel 15a van het Nederlandse auteursrecht is het toegestaan delen van deze publicatie te citeren, daarbij gebruik makend van een duidelijke referentie naar deze publicatie.

Aansprakelijkheid

Hoewel uiterste zorg is besteed aan de inhoud van deze publicatie aanvaardt Elsken Ecologie geen enkele aansprakelijkheid voor onvolledigheid, onjuistheid of de gevolgen daarvan. Gebruik van de inhoud van deze publicatie is voor de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Inhoudsopgave	Blz:
Samenvatting	4
1. Aanleiding	5
1.1 Doelstelling	5
2. Ligging en beschrijving Plangebied	6
2.1 Voorgenomen werkzaamheden	6
3. De huismus	7
3.1 Wettelijke bescherming huismussen	7
3.2 Werkwijze	8
3.3 Tijdstip bezoeken	8
3.4 Visuele inspectie	8
3.5 De bezoeken	8
4. Waarnemingen huismussen	10
4.1 Alternatief jaarrond groen	10
5. Vleermuisinventarisaties	11
5.1 Werkwijze	11
5.2 De bezoeken	11
5.3 Waarnemingen vleermuizen	12
6. Zorgplicht	13
Conclusies	14
Literatuurlijst	15

Samenvatting

Van Ordito B.V kwam het verzoek bij Elske Ecologie om, in verband met een geplande ruimtelijke ingreep, een Huismusseninventarisatie en vleermuizeninventarisatie te verzorgen voor D'n Door gelegen aan de Heuvel 1-3 te Gilze. Deze soorten hebben nesten en verblijfplaatsen met een jaarrond beschermde status volgens de flora- en faunawet. Doel van deze inventarisatie is de aanwezigheid van nesten van huismussen en/of verblijfplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten binnen de grenzen van het plangebied D'n Door te Gilze.

Er is gewerkt volgens de richtlijnen zoals beschreven in de soortenstandaard voor huismussen.

Twee bezoeken in de periode tot 1 april tot en met 15 mei met een tussenperiode van minimaal 10 dagen tussen de bezoeken. De bezoeken zijn afgelegd op 3 en 15 mei.

Tijdens de inventarisaties werden geen nesten aangetroffen noch was er sprake van nestindicerend gedrag van Huismussen. Er kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat Huismussen geen nesten hebben binnen het plangebied.

Wel werden er tijdens beide inventarisatie ronden werden Huismussen roepend waargenomen vanuit de ligusterhaag die als erfafscheiding dient. Deze haag doet dienst als vaste verblijf- en rustplaats voor minimaal 6 Huismussen. Het is volgens de soortenstandaard niet toegestaan de functionaliteit hiervan aan te tasten als er niet voldoende alternatief in de directe omgeving aanwezig is. In de directe omgeving zijn twee locaties binnen de actieradius van Huismussen die kunnen fungeren als alternatief groen. Gezien de aanwezigheid van voldoende geschikt alternatief is er met het verdwijnen van de ligusterhaag geen sprake van aantasting van het functionele leefgebied van Huismussen. Wat betreft de flora- en faunawet en Huismussen is er geen bezwaar op de geplande werkzaamheden.

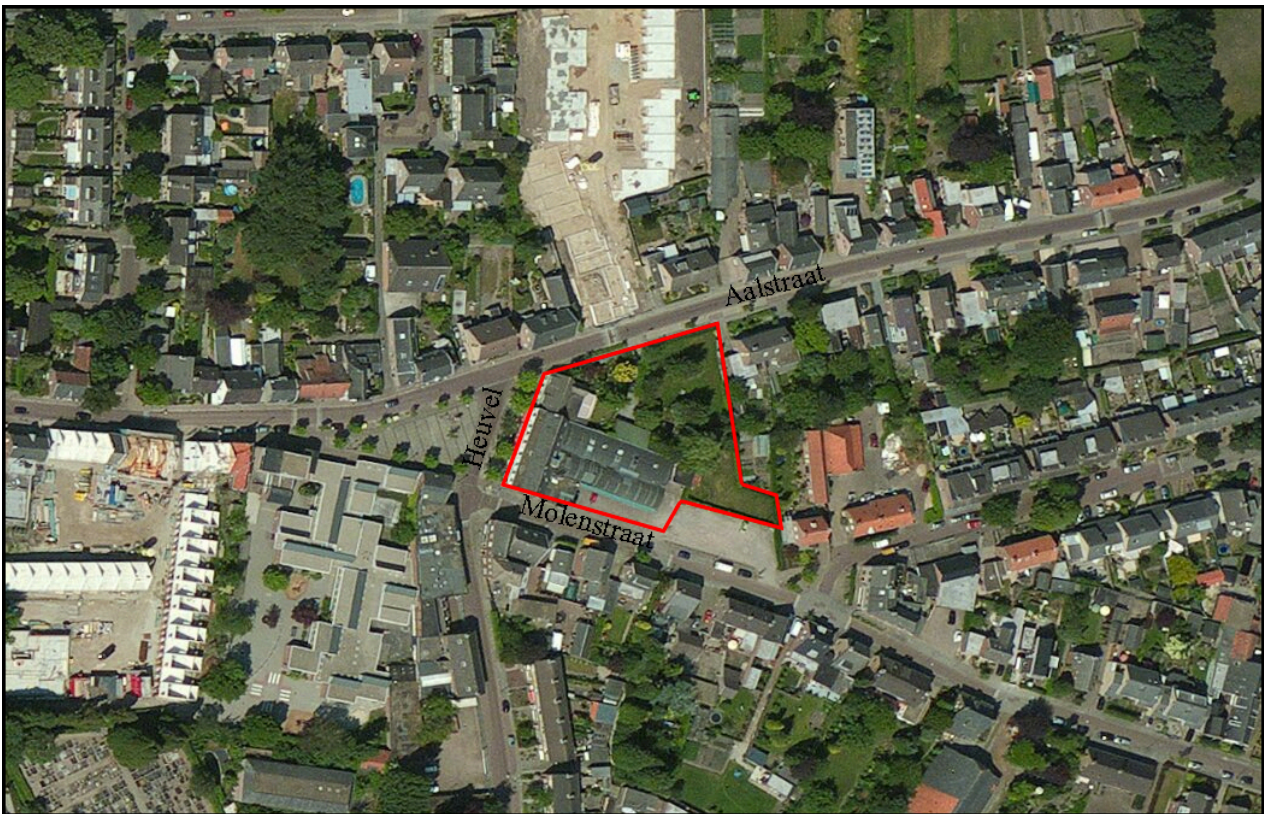
De vleermuisinventarisaties zijn gedaan volgens het vleermuisprotocol. Vier bezoeken zijn afgelegd volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol om de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen als zomer-, kraam- en paarverblijf vast te stellen of uit te sluiten. Tijdens de vier inventarisaties is tevens een beeld verkregen over het gebruik van de groenstructuren en bebouwing aan D'n Door door vleermuizen. Tijdens deze inventarisaties is uitgesloten dat vleermuizen de groenstructuren of bebouwing gebruiken als vaste verblijfplaats. Gezien de kleine aantallen en de niet constante aanwezigheid kan er niet gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Wat betreft de flora- en faunawet en vleermuizen is er geen bezwaar op de geplande werkzaamheden.

Wel blijft de zorgplicht van kracht. Deze verlangt van de initiatiefnemer van ruimtelijke ontwikkelingen dat deze met respect omgaat met levende natuur. Indien er toch dieren en/of nesten binnen het plangebied worden aangetroffen dan dient daar met respect mee te worden omgegaan.

1. Aanleiding

Van Ordito B.V kwam het verzoek bij Elsen Ecologie om, in verband met een geplande ruimtelijke ingreep, een huismusseninventarisatie en vleermuizeninventarisatie te verzorgen voor “D’n Door” gelegen aan de Heuvel 1-3 te Gilze (afb.1). In het geval van ruimtelijke ingrepen dient de initiatiefnemer onderzoek te doen naar het voorkomen van eventuele voorkomen van beschermde flora- en fauna om te toetsen of er mogelijk een overtreding is van de flora- en faunawet. In het plangebied bestond de verwachting van de aanwezigheid van Huismussen en vleermuizen. Deze soorten hebben nesten en verblijfplaatsen met een jaarrond beschermde status volgens de flora- en faunawet.

Naar aanleiding van deze verwachting is een quickscan gedaan door Elsen Ecologie naar de geschiktheid van de bebouwing en de groenstructuren van het plangebied voor Huismussen en vleermuizen. Daaruit bleek dat de bebouwing en begroeiing potentieel geschikt als verblijfplaats voor huismussen en vleermuizen.

Afb.1: Ligging plangebied ‘D’n Door’ te Gilze.

1.1 Doelstelling

Doel van deze inventarisatie is de aanwezigheid van nesten van huismussen en/of verblijfplaatsen van vleermuizen vast stellen dan wel uit te sluiten binnen de grenzen van het plangebied D’n Door te Gilze om zo te bepalen of er wel of geen sprake is van overtreding van de Flora- en Faunawet..

2. Ligging en beschrijving Plangebied

Het projectgebied is gelegen aan de heuvel 1-3 te Gilze. Het betreft de bebouwing en het bijbehorende groen (afb.2). De bebouwing bestaat uit een aantal woonhuizen, aangrenzende schuren en een tuin met hagen, kruiden en bomen.

De bebouwing heeft pannendaken, potentieel geschikt voor huismussen, en spouwmuren. Daarnaast zijn er verschillende daklijsten aanwezig. De laatstgenoemde zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. In de tuinen is struweel aanwezig en op sommige plekken staan bomen. De bomen zijn groot genoeg voor holen voor soorten die in holen broeden of leven zoals bijvoorbeeld spechten en vleermuizen.

Afb.2: Bebouwing met pannendaken en groenstructuren aan 'D'n door'.

2.1 Voorgenomen werkzaamheden

Er is voor deze inventarisaties uitgegaan van maximaal negatief effect voor flora en fauna. Het slopen van alle bebouwing en het verdwijnen van alle groenstructuren binnen het plangebied.

3. De Huismus

Huismussen zijn een soort welke hun leefgebied sterk geassocieerd is aan mensen. Hun nestplaatsen zijn in de regel gebonden aan bebouwing. Het zijn uitgesproken standvogels die zich zelden verder dan enkele honderden meters van hun broedplaats wagen. In het broedseizoen is hun binding met hun broedplaats nog sterker. De broedtijd van huismussen is van begin april tot en met augustus maar het bouwen aan de nesten, die het hele jaar worden gebruikt als onder andere slaappleats, begint al in maart. De nesten worden gebouwd in dorpen en steden, bij boerderijen, maneges en andere vormen van bebouwing. De aanwezigheid van voldoende groenstructuren rondom deze bebouwing is hierbij erg belangrijk voor onder andere dekking, rustplaatsen en foerageer mogelijkheden. Huismussen bouwen hun nesten onder dakpannen, in kieren en gaten in muren en in nestkasten. Soms maken mussen nesten in holten van bomen of in dichte struiken. Dit gebeurt echter alleen wanneer er onvoldoende geschikte nestgelegenheden zoals eerder genoemd zijn. Altijd groene struiken en klimplanten kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor mussen.

Afb.3: Huismus

3.1 Wettelijke bescherming huismussen

De huismus is een beschermde inheemse diersoort en is beschermd middels de flora- en faunawet en de vogelrichtlijn. In de flora- en faunawet staan de volgende verbodsbepalingen die van toepassing zijn op de huismus. Het is verboden:

- Huismussen te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (Artikel 9).
- Huismussen opzettelijk te verontrusten (Artikel 10).
- Voortplantings- en/of vaste rust- en/of verblijfplaatsen van huismussen te beschadigen, te vernielen, weg te nemen of te verstoren (Artikel 11).
- Huismussen dan wel eieren van huismussen te vervoeren of onder zicht te hebben (Artikel 13).

Nesten van huismussen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder categorie 2 van vogelnesten: “Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De fysieke voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (Heusden 2008).

3.2 Werkwijze

Er is gewerkt volgens de richtlijnen zoals beschreven in de soortenstandaard voor huismussen (www.hetlnvloket.nl). Twee bezoeken in de periode tot 1 april tot en met 15 mei met een tussenperiode van minimaal 10 dagen tussen de bezoeken. Het onderzoek dient door een deskundige te worden uitgevoerd. Onder een deskundige wordt volgens de soortenstandaard verstaan iemand die:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Ing D. van der Elsen heeft een HBO opleiding Bos- en Natuurbeheer afgerond en is sindsdien werkzaam als ecooloog bij ecologische adviesbureaus. Daarnaast verzameld hij actief verspreidingsgegevens voor o.a stichting Ravon en is daar lid van de Adviesraad en is hij daarnaast een actief waarnemer op waarneming.nl.

Daarmee voldoet hij aan alle criteria (een is voldoende) die de soortenstandaard vraagt om iemand aan te merken als deskundige.

3.3 Tijdstip

Mussen zijn het meest actief in de eerste twee uur na zonsopgang. De inventarisaties hebben plaatsgevonden van zonsopgang tot twee uur na zonsopgang. Tijdens deze inventarisaties is gekeken naar de aanwezigheid van nesten, roepende mannetjes huismussen en het transport van voedsel en/of nestmateriaal. Daarnaast is gekeken naar de functionaliteit van de groenstructuren met betrekking tot de habitateisen van huismussen. Deze zijn foerageerplaatsen, plaatsen van stofbaden, drinkplaatsen en vaste rust en/of verblijfplaatsen.

3.4 De bezoeken

De bezoeken zijn afgelegd op onderstaande datums en omstandigheden (tabel 1).

Tabel 1: Data en omstandigheden veldbezoeken (bron knmi.nl).

Bezoek	datum	temperatuur	omstandigheden		
1 ^e bezoek	3 mei	16 graden C	Onbewolkt	2 bft	droog
2 ^e bezoek	15 mei	14 graden C	Bewolkt	3 bft	droog

3.5 Visuele inspectie

Allereerst is gekeken naar de mogelijkheden voor huismussen om de bestaande structuren in het plangebied te gebruiken als nestgelegenheid. De bebouwing binnen het plangebied (afb 3) is met pannendaken, openingen in het pand en onder dakranden in principe geschikt voor Huismussen. Ook werden deze tijdens de visuele inspectie al gehoord in de groenstructuren van het plangebied.

4. Waarnemingen Huismussen

Tijdens de inventarisaties werden geen nesten aangetroffen of was er sprake van nestindicerend gedrag van Huismussen. Er kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat Huismussen geen nesten hebben binnen het plangebied.

Wel werden er tijdens beide inventarisatie ronden werden Huismussen roepend gezien vanuit de ligusterhaag die als erfafscheiding dient. Deze haag doet dienst als vaste verblijf- en rustplaats voor minimaal 6 Huismussen.

Het is volgens de soortenstandaard niet toegestaan de functionaliteit hiervan aan te tasten als er niet voldoende alternatief in de directe omgeving voldoende alternatief aanwezig is. Elske Ecologie heeft daartoe in kaart gebracht welke jaarrond groene struiken deze functie kunnen vervullen in het geval van het verdwijnen van de ligusterhaag.

4.1 Alternatief jaarrond groen

In de directe omgeving zijn twee locaties binnen de actieradius van Huismussen die kunnen fungeren als alternatief groen (afb.4). De eerste locatie betreft een ligusterhaag en drie coniferen tien meter ten oosten van het plangebied aan de Aalstraat (Afb.5). De tweede locatie betreft een coniferenhaag aangrenzend aan de bestaande ligusterhaag. Deze loopt door op het erf van een woning op de hoek van de Molenstraat en de Gouberg (afb.6).

Gezien de aanwezigheid van voldoende geschikt alternatief is er met het verdwijnen van de ligusterhaag geen sprake van aantasting van het functionele leefgebied van Huismussen.

Er is derhalve geen sprake van overtreding van de flora- en faunawet. Wel blijft tijdens het verwijderen van het groen de zorgplicht (hoofdstuk 6) van kracht.

Afb.4: Ligging van het alternatieve groen (groene kaders) nabij het plangebied (rood kader)

Afb.5: Ligusterhaag en coniferen aan de Aalstraat

Afb.6: Coniferenhaag direct grenzend aan het plangebied aan de Molenstraat/Gouberg.

5. Vleermuisinventarisaties

Het vleermuisprotocol is opgesteld door de gegevensautoriteit natuur om vleermuisonderzoekers en initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen een houvast te geven over wat een redelijke onderzoeksinspanning is voor een locatie voor het vast stellen of uitsluiten van het gebruik van vleermuizen van een object. Vleermuizen zijn namelijk beschermd middels Tabel III, bijlage IV van de flora- en faunawet.

Het protocol erkent een aantal vleermuiswaarden die elk in hun eigen periode van het jaar en volgens eigen randvoorwaarden moeten worden geïnventariseerd. Deze zijn winterverblijf, zomerverblijf, kraamverblijf, paarverblijf/zwermplaats, foerageergebied en vliegroute. In het geval van een ruimtelijk ingreep dient de ingreep te worden getoetst op zijn effect op vleermuizen. In het geval van D'n Door staan er een aantal ingrepen gepland. Dit betreft het verwijderen van struweel en bomen en de sloop van de panden.

5.1 Werkwijze

Uit een visuele inspectie aan de bebouwing en de groenstructuren op het terrein aan het terrein D'n Door' bleek dat deze potentieel geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Uit dit deel van het land zijn een aantal vleermuissoorten bekend die gezien de karakteristieken van het plangebied mogelijk aanwezig kunnen zijn (Limpens, 2010).

Naar aanleiding hiervan is een vleermuisinventarisatie gedaan volgens het vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit natuur, 2012). In deze inventarisatie is in ieder geval rekening gehouden met de aanwezigheid van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis en de grootoorvleermuis.

5.2 De bezoeken

Tabel 2: Bezoekenoverzicht vleermuisinventarisaties

Bezoek	datum	functie	temperatuur	omstandigheden	
1 ^e bezoek	15-05-2012	Zomer-/Kraamverblijf	16 graden C	droog	2 bft
2 ^e bezoek	15-07-2012	Zomer-/Kraamverblijf	16 graden C	Droog	2 Bft
3 ^e bezoek	31-08-2013	Paarverblijf	14 graden C	Droog	3 Bft
4 ^e bezoek	27-09-2013	Paarverblijf	11 graden C	Droog	2 Bft

15 mei 2013, inventarisatie paarverblijfplaatsen

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de groenstructuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aan plangebied D'n Door. De omstandigheden waren geschikt.

Vanaf aanvang van de ochtend inventarisatie waren enkele gewone dwergvleermuizen aan het foerageren boven het groen van de tuinen van D'n Door. In ieder geval 2 gewone dwergvleermuizen waren praktisch constant aanwezig. Er waren naarmate het lichter werd geen aanwijzingen voor verblijfplaatsen van vleermuizen in de vorm van zwermdende of invliegende dieren. De dieren vertrokken in noordelijke richting de elders bebouwing in.

15 juli 2013, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen.

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de groenstructuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aan plangebied D'n Door. De omstandigheden waren geschikt.

Wederom was er een gewone dwergvleermuis aanwezig bij aanvang van de inventarisatie. Deze is de gehele inventarisatie gebleven. Wederom geen aanwijzingen voor verblijfplaatsen.

31 augustus 2013, inventarisatie paarverblijfplaatsen

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de groenstructuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aan plangebied D'n Door. De omstandigheden waren geschikt.

Sporadisch werd er gefoerageerd. Dieren zijn vroeg weer weg en blijven niet gedurende de gehele inventarisatie. Geen aanwijzingen voor verblijfplaats. Er werd geen balts waargenomen.

27 september 2013, inventarisatie paarverblijfplaatsen

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de groenstructuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aan plangebied D'n Door. De omstandigheden waren geschikt.

Rustige avond. Twee gewone dwergvleermuizen foerageren kort boven de groenstructuren maar blijven niet gedurende de gehele inventarisatie. Geen baltsende dieren waargenomen. Geen aanwijzingen voor verblijfplaats.

5.3 Waarnemingen vleermuizen

Tijdens de vier inventarisaties is een beeld verkregen over het gebruik van de groenstructuren en bebouwing aan d'n Door door vleermuizen. Geen enkele keer is er een andere soort dan de gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Gewone dwergvleermuizen maken geen gebruik van de groenstructuren of bebouwing als vaste verblijfplaats. Wel werd er gefoerageerd langs de groenstructuren aan de D'n Door. Gezien het af en aanwezig zijn en de kleine aantallen kan er niet gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Er kan niet worden gesproken van een vliegroute.

6. Zorgplicht

Ook als er geen verblijfplaatsen van (beschermd) soorten zijn aangetroffen dient er rekening te worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van flora en fauna.

In de Flora- en faunawet is de zorgplicht opgenomen. Deze verlangt van de initiatiefnemer van ruimtelijke ontwikkelingen dat deze met respect omgaat met levende natuur. Dit is opgenomen in artikel 2 en luidt als volgt:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Invulling van de term “in redelijkheid” is een eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer.

De Flora- en faunawet erkent de intrinsieke waarde van de in het wild levende dieren. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat daar niet onzorgvuldig mee mag worden omgegaan. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht geldt voor alle soorten, ook voor plantensoorten en de soorten die niet als beschermd zijn aangewezen.

Indien er twijfel bestaat over het al dan niet naleven van de zorgplicht op de locatie van de ingreep dient er contact opgenomen te worden met Elskan Ecologie.

Conclusies

Er is wat betreft Huismussen en hun bescherming middels de flora- en faunawet geen bezwaar op de geplande werkzaamheden. Er zijn geen nesten binnen de grenzen van het plangebied aangetroffen. Wel zijn er jaarrond groene struiken die dienen als vaste rust- en verblijfplaats maar er is in de directe omgeving van het plangebied voldoende alternatief waarmee ook op dit punt geen bezwaar is op de geplande werkzaamheden.

Er zijn daarnaast geen (vaste) verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Niet in de groenstructuren noch in de bebouwing. Gezien de af- en aanwezigheid van foeragerende vleermuizen, het geringe aantal en soorten kan er niet gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Er is wat betreft vleermuizen en hun bescherming middels de flora- en faunawet geen bezwaar op de geplande werkzaamheden.

Wel blijft de zorgplicht van kracht. Deze verlangt van de initiatiefnemer van ruimtelijke ontwikkelingen dat deze met respect omgaat met levende natuur. Indien er toch dieren en/of nesten binnen het plangebied worden aangetroffen dan dient daar met respect mee te worden omgegaan. Indien er twijfel bestaat over het welzijn dient er contact te worden opgenomen met een erkend ecooloog.

Literatuurlijst

- Dietz , 2009. Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.
- Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard huismus.
- Gegevensautoriteit natuur, 2013, Vleermuisprotocol 2013
- Heusden, Vreugdenhil, 2008. Handreiking Flora- en faunawet, versie 1.1
- Limpens, 2011. Vleermuizen en planologie.